

DICTATURA..BUNULUI SIMȚ

Așa s-ar putea intitula aceste note de lectură, chiar cu o sintagmă din ultima tabletă a cărții lui Culiță Ion Ușurelu – “MULTUM IN PARVO” (Editura Coresti, București, 2001), subintitulată Mic tratat despre perfecțiune. Autorul este un cunoscut profesor de liceu din Focșani, cu o bogată experiență nu numai didactică, dar și jurnalistică. A condus, în calitate de redactor șef-adjunct revista noastră a liceului “Unirea” (1982-1990), scriind și monografia respectivei publicații, ca teză pentru gradul I didactic condus de Nicolae Manolescu, apoi colaborator la Milcovul „Cronica”, „Luceafarul”, „Ardealul Literar” și alte publicații, în fine-editor actual al revistei „Salonul Literar”. Culiță Ion Ușurelu și-a încercat talentul în critica literară, a scris note de călătorie și două romane inspirate din viața profesorilor. „Multum in Parvo” valorifică activitatea jurnalistică a scriitorului, constituindu-se dintr-un număr de 59 de tablete, scrise cu mâna singură, într-un stil curat, accesibil, sobru, atestând un autor de factură neoclasică, bine exersat în formula moralistilor. Tematica tabelor este de o mare diversitate, autorul ilustrând principii axiologice ferme, adresându-se nu numai tinerilor, ci unui larg spectru de cititori. Sunt atitudini și valori la care e greu să aderi, măcar la modul teoretic dacă nu și în faptă, lucru mai dificil de împlinit!

Miza cărții e vizată atât de subtitlu, cât și de cuvântul înainte, acesta fiindcă, se înțelege, perfecțiunea morală a omului. Cuvântul tratat din subtitlu nu e paranoic, fiindcă tematica tabletelor acoperă un întreg univers, constituindu-se într-o minimă morală, fără legătură cu lucrarea lui Andrei Pleșu. Firește, limbajul nu e al unui specialist, ci al jurnalistului cu experiență didactică, dar și general umană, îngrijorat de tendințele social-politice, culturale și morale din post-comunism. Metoda, ca să zic așa, a gândirii lui Culiță Ion Ușurelu este aceea eseistică a disocierii, mergând uneori până la tendința unui maniheism etic. Evident, între adevăr și minciună opțiunea nu poate fi decât a adevărului, căci „Minciuna dezumanizează și ar putea fi chiar scuzată, niciodată iertată”. Relativizând, autorul crede că nu există adevăr, ci doar „mari adevăruri”. Poate că ar merita să admitem și existența unor „mici adevăruri” și atunci le-am putea opune pe cele „mari” și pe cele „mici” Adevărului la singular. Așa încât vom putea primi sau nu „legitimitatea” de a-i judeca pe alții după cunoscuta pildă a lui Iisus (v. tableta „A judeca pe alții”). (Mai trebuie spus că intenția moralistică este subliniată de autor și prin motourile artistice foarte bine alese, din mari personalități ale lumii.). Într-o altă tabletă, autorul își pune întrebarea retorică Are rost viața omului? Răspunsul nu poate fi decât pozitiv, dar convingător argumentat, aici disocierea antitetice fiind între hobbesinul homo homini lupus și creștinul homo homini sacra (p. 17). Culiță Ion Ușurelu crede în perfectibilitatea și în progresul omului, având și o rețeta în acest sens: „Pentru ca omul să progreseze, el nu trebuie să gândească permanent la greșelile și eșecurile avute pe parcursul vieții. Acelea au trecut și nu trebuie repetate.” (p 19). Adevărat, dar dacă le uiți, s-ar putea să le repeți! Spiritul critic al autorului se exersează în fața unor defectele românilor „așa cum au făcut diverși gânditori, unul dintre cei evocați fiind Dumitru Draghicescu. Este vorba de lenea românului, ca meteahna orientala, când, de fapt „Salvarea este în noi”. O altă sinteză eșuată în postcomunism este aceea a „barbarilor politici”, identificați cu „antiintelectuali și oameni fără Dumnezeu”. Soluția ar fi aici următoarea: „Pentru a scoate lumea din marasm este nevoie de intelectuali adevărați, care să-și asume responsabilități.” (p. 24-25). Problema e unde să-i găsești, de

vreme ce nici Platon și nici Camil Petrescu n-au dat de danșii!

Culiță Ion Ușurelu mai disociază între blândețe și asprime, între bucurii și plăceri, între căință și pocăință, între căpcăuni și îngeri, între concordie și discordie, între corupție, bogăție și bani, între credința și fanatism, între nazism și comunism, între nebuni și înțelepți, între pace și război, între răs și rânjet, între toleranță și intoleranță, între viciu și virtute, lista nefiin epuizată. Moraliștii se exprimă adesea în aforsime, maxime și cugetări. Și Culiță Ion Ușurelu se descurcă bine în acest limbaj, chiar dacă nu evită totdeauna locurile comune. Iată câteva exemple: „Totul, în cazul corupției, se reduce la același numitor : banul. (p.50); Poate aici greșim noi, intelectualii: gândim sau ne închipuim credința în loc – o trăim ca o experiență ce vine din interiorul nostru.” (p.53); „când nu avem credință, nu avem nimic” (p.53); „anaticul vrea să supună totul perceptelor sale. Alt fel, te amenință cu Dumnezeu. Ca și cum Ființa Supremă ar fi o sperietoare.” (p.70); „Vine o vârstă când nu mai trebuie să imităm pe nimeni, când fiecare om dovedește că-i matur, conducându-se după propria-i minte”. (p.95). (Peoblema-i că pentru mulțio asemenea vârsta nu sosește niciodată!); „Orice boală, orice necaz sau întâmplare dezastruoasă a vieții noastre nu pot veni decât dintr-o greșită folosire a puterii spiritului nostru.” (p.112), Salvarea celor singuri vine de la credință. (...) Cu un amendament de-al nostru : să nu ajungă la fanatism”. (p.114).

Și pentru ca spiritul clasic să se împlinescă arhetipal, Culiță Ion Ușurelu își cristalizează viziunea etică în mici fiziologii sau caractere, amintind de la Bruyere sau de Costache Negruzzi. Iată cum arată demagogul: "Demagogii zilelor noastre sunt plini de ură, de invidie, de răutate, de îngâmfare penibilă și aceeași bâlbâială politică fără de care nu sunt proști cu totul. Ei produc silă și plictiseală auditorului avizat. Din nenorocire pentru noi, înșeală pe nepricepuți sau dezinteresați și astfel sunt propulsați să răspundă de cultură, învățământ sau sănătate..." etc. (p.59). Sau "falsul proletar"; "După aceste experiențe nefericite s-a format un anumit tip de individ șmecher și impertinent care îți râde în nas când e prins chiulind sau furând. Cei care muncesc ar fi, chipurile, obligați să suporte duhoarea și lenea acestui ins, <<Munca-i pentru mașini>>, îți va arunca din <<înțelepciunea-i>> de-o viață, atunci când îl indemnă să-și facă omeneasca datorie." (p.68).

După cum se vede, autorul e un participativ, o cunoștință civică în contemporanitate. Îl interesează nu numai fenomenele vieții interne, ci și diaspora sau evoluția unor mari personalități, emblematice pentru istoria modernă. Incitantă, în acest sens este tableta "Zei detronați". Între acești "zei" care au dezamăgit, ar fi președintele asasinat al Americii, Kennedy, și celebrul disident rus Soljenitan. Lovitura, în ceea ce-l privește pe Kennedy, a fost știrea că a ajuns la președinție e cu ajutorul Mafiei, că din ordinul lui s-a "sinucis" amanta Marilyn Monroe. Tot o mare dezamăgire ar fi Soljenitan, deoarece, după întoarcerea în Rusia postsovietică, ar fi abandonat lupta pentru drepturile omului, ar regreta dezmembrarea Uniunii Sovietice, ar eticheta țările care nu sunt un C.S.I drept "dușmanul Rusiei" și Culiță Ion Ușurelu ar fi putut adăuga "antisemitismul" fostului disident. Numai că ar trebui să luăm în calcul și zvonistica întreținută în jurul unei personalități așa de incomode ca Soljenitan, existând cercuri care au un interes special ca disidentul să apară astfel. Oare nu ne aducem aminte de războiul informațional declanșat împotriva lui Mircea Eliade încă din timpul vieții și departe de a fi stins și astăzi?

În concluzie, tabletele lui Culiță Ion Ușurelu atestă un necesar spirit neoclasic, ancorat în realitățile modernității și postmodernității, în stare să depășească ispitele și măruntele orgolii ale provincialismului cultural.